

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VI. Scientia media derogat divinæ omnipotentiæ, ac enervat efficaciam gratiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](#)

DISPUTATIO SEXTA

312

illâ quâ ab altera attingitur: At iuxta principia A Adversariorum voluntas creata in suis effectibus & operationibus attingit aliquam rationem priorem & nobiliorum eâ, quâ per se primô attingitur à Deo: Ergo illa prius eligit & prius determinat. Maior est evidens: cum enim causa & effectus sint correlativa, judicandum est de prioritate & de posterioritate causatum secundum prioritatem, vel posterioritatem effectuum. Minor vero probatur. Iuxta doctrinam Adversariorum voluntas creata attingit per se primô in actu & effectu quem producit rationem specificam, & determinat Deum ad illam; Deus vero per suum concursum attingit per se primô rationem individualiæ, & determinat voluntatem ad elicendam hanc numero operationem, vel producendum hunc effectum in individuo: Sed in quolibet actu & effectu ratio specifica est prior, & perfectior individuali; cum prima constitutâ essentiam rei, secunda vero sit extra ejus naturam & quidditatem: Ergo iuxta principia Adversariorum voluntas creata attingit in suis actibus & effectibus aliquam rationem priorem & nobiliorum eâ, quam Deus per suum concursum attingit.

§. V.

Scientia media tollit à Deo supremum dominium in nostris voluntates

145. Probatur. Ille, qui habet supremum dominium in rem aliquam, potest eâ uti, eamque applicare ad quocunque voluerit; quomodo et cunque voluerit, & quandocunque voluerit, in hac enim potestate utendi consilium dominativum, ut docent Theologi, & Jurisperiti; unde quia voluntas est regina & domina ceterarum potentiarum, & charitas aliarum virtutum, eas movent & applicant ad suos actus elicendos. Ergo si Deus non possit applicare voluntates nostras ad libere volendum quidquid ipse voluerit eas velle; sed prius explorare debeat, & prævidere per scientiam medium, quid illa ex innata libertate sit voluntas, nec possit illarum determinationem & consenitum prædefinire, & causare, tanquam primum liberum, & primum determinans; sed illum ab ea debeat expectare, & veluti emendicare, ac precario obtinere, manifestum est, quod non habebit supremum & perfectum, ac regale dominium in voluntates nostras, sed politicum tamum & civile, quale maritus habet in uxorem, vel consil, aut magistratus in populum. Hoc autem repugnat Scriptura & SS. Patribus: dicitur enim Proverbium 21. *Sicut divisiones aquarum: ita cor Regis in manu Domini: quocunque voluerit, vertet illud.* Quibus verbis Scriptura significat, cōt Regis, quod inter omnia corda maxime liberum esse debet, ita sub manu & potestate Dei, & sub dominio ipsius, qualiter sunt aquæ sub manu hortulanii, quas derivat, & dividit, quomodo cunque voluerit: ita quod sicut aquæ non resistunt divisioni, quæ manu hortulanii fit; ita nec cor Regis Deo efficaciter illud moventi. Unde tēpē docet Augustinus, Deus habere cordium inclinandorum omnipotentiam potestatem. Illum magis habere in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi homines, Deo volenti salvum facere, nullum humanum resistere arbitrium; illumque de ipsis hominum voluntatis facere quod vult, & quando vult &c.

Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio. Sicut Rex ille, vel Dominus nos habebet potestum & supremum dominium in servos, vel in subditos, qui non possunt eis quidquam præcipere, vel imperare, nisi quod prævideret & prædictaret illos suâ sponte & propriâ inclinatione volunturos, & qui non possunt eos ad suam perrahere voluntarem, sed potius cogeneret voluntati illorum se accommodare: tunc enim talis Rex, vel Dominus potius faceret voluntatem subditorum, & servorum, quam ipsi subditum & servitatem Regis, vel Domini. Ita similiter Deus non habebit perfectum dominium in voluntates hominum, si non possit quidquam decernere, ac definire circa nostros actus liberos, nisi quod præschit & prævidet per scientiam medium, homines ex innata libertate voluntarios; nec operabitur omnia iuxta consilium voluntatis sua, ut dicit Apostolus; sed potius secundum præscientiam & prævisionem voluntatis nostræ, ut olim dicebat Faustus. Certe si Superiores in Religione nihil potius possent præcipere subditum, quam quod præviderent eos propriâ sponte & inclinatione naturali esse voluntarios, facilissimum esset illis temperare, nec magna esset illorū authoritas, & parvum, ac fere nullum obediens meritum fore.

Confirmatur amplius: In sententia Adversariorum verificari non potest id, quod dicit Augustinus, Deum scilicet magis habere in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi homines: Ergo illa contradicit Augustino, & tollit supremum & regale dominium, quod Deus habet in voluntates nostras. Consequens patet. Antecedens probatur. Homines ratione perfecti dominij, quod habent in suis actus, possunt se libere determinare, & de facto se libere determinant ad quod voluerint, quando volenter, & ubi voluerint: Ergo si Deus non possit sine lezione libertatis applicare & determinare voluntates hominum ad quod voluerit, & quando voluerit; sed debeat per scientiam medium explorare futuram contentum voluntatis humanae, ac expetrare, & quæterre occasiones & opportunitates temporis, loci &c. manifestum est, quod non ita habebit in sua potestate voluntates hominum, ac ipsi homines.

§. VI.

Scientia media derogat divina omnipotentia, & enervat efficaciam gratiae.

Probatur primum: Juxta principia Adversariorum, Deus servatâ libertate arbitrij nulli non potuit promittere Abraham filios spirituales per fidem & conversionem Gentium ex facultibus & thesauris sua omnipotentiaz; sed nullum ex præsupposita scientia media, quâ noverat, quod ista, vel illæ gentes, tali tempore vocatae ad fidem, credituræ essent: vocatae, inquam, quæ vocatio externâ & internâ; ita fuisse minorem, quam alia Gentes, quæ non crediderunt: Sed hoc multum derogat divina omnipotentiaz, & enervat efficaciam divinæ gratiaz; Ergo & ieiunia media. Major patet, Minor probatur. Juxta hunc dicendi modum, quod Deus promissionem adimplete potuerit, non provenit tanquam à prima radice ab eis omnipotentia, sed à potestate & determinacione liberti nostri arbitrij: nisi enim hæc præluppenetur à Deo prævia per scientiam medium, Deus ex tota sua omnipotentia, & ex virtute auxiliorum gratiaz, quæ ab illa proveniunt;

rium; talem promissione facere, aut certe adimplere non posset: cuius oppositum expressè docet Augustinus cap. 10. de prædest. Sanctum his verbis. Quando ergo promisit Deus Abramam Gentium, non de nostra voluntatis potestate, sed de sua prædeterminatione promisit: promisit enim quod ipse facturus fuerat, non quod homines. Quia est faciens homines bona que pertinent ad voluntatem Deum, ipse tamen facit ut illi faciant quod precepit, non illi faciunt, ut ipse faciat quod promisit: aliquem in Dei promissa complerentur, non in Dei, sed in dominum esset potestate, & quod à Domino promissum est, ab ipsis redditur Abraham. Non autem sic creditur Abraham, sed creditur dans gloriam Deo, quoniam que promisit potens est facere: NON AIT PRÆDICERE, NON AIT PRÆSCRIBERE, nam & aliena facta potest prædicere, argue præsire; sed ait, POTENS EST ET FACERE, ut per hoc facta non aliena, sed sua. Quibus verbis clarissime docet, certitudinem & infallibilitatem illius promissionis, non esse desumendam ex divina præscientia explorante consensum voluntatis humanae, sed ex divina omnipotencia, & ex virtute & efficacia gratia determinantis, & applicantis voluntatem ad operandum. Idem docet Epistola 105. sic discurrens: Quod promittit Deus, non facit nisi Deus, habet namque aliquid rationis & veritatis, ut homo promittat, & Deus faciat: ut autem homo se facere dicat, quod promiserit Deus, superbe impietas est reprobatur sensus. Videndum est etiam de correpte. & grat. cap. 12.

Dices, scientiam medium non derogare divina omnipotencia, nec efficacia gratiae, quia per illam consensum voluntatis nostræ non prævidetur futurus, independenter à gratia, sed dependenter ab illa; & sub conditione quod illa detur, vel offeratur homini, in tali vel tali occasione. 149 Sed contra: Ille consensus non ponitur à scientia media, nec prævidetur ab illa, ut proveniens à determinatione gratiae, infallibiliter agentis, & inclinantis ad illum, sed ponitur ut determinans ipsam gratiam, qua de se indifferens est, & per consensum à libertate ortum, non à Deo prædictum & prædestinatum, auxilium ipsum determinatur, & redditur efficax; & sic non prævidetur consensus, ut ab omnipotencia Dei, ejusque gratia, & auxilio determinate proveniens, sed sub ipso adjutorio illi ablato, à libertatem ascens: sicut olim a serebant semipelagi, ut refert D. Prosper versus finem Epistolæ ad Augustinum, cuius verba suprà §. i. relevantur: Ergo scientia media derogat divina omnipotencia, & tollit efficaciam gratiae. Consequens patet, ut enim dicit Fulgentius libro de Incarnatione & gratia cap. 29. Quomodo Deus vinitus que vult facit, si volens hominem salvum fieri, cum fatus non nisi a bona incipit voluntate, ipsum velle non in nomine inchoat, sed ut ab homine nascatur expectat? O quam pessimum nefas afficitur, dum gratia Dei continuo acer repugnat, & homines operari Dei se in bonum mutari negant, qui homines non efficiunt, nisi bonitate Dei operari ex existent. Itane reverum ordo credi putari permittitur, ut Deus qui Creator est hominis, valeat hominem facere, non mutare; & qui nullus eger adjutorio, ut hominem faciat, operari tamen quod vult in hominis voluntate non posset, priusquam in nomine ipsum velle repererit? Hanc, inquit, amentiam, & a fidelibus suis arceat, & ab infidelibus auferat Deus.

150 Dices rursus, Namvis Deus sit omnipotens, Tom. I.

A non potest tamen facere, aut velle impossibilia: unde cùm impossibile sit illum obtinere & causare liberum consensum creaturæ, per aliquid physice prædeterminans, & antecedens prioritate naturæ determinationem voluntatis creaturæ, divina omnipotencia nequaquam derogatur, dicendo, quod Deus nihil posse certò statueret ac definire, circa actus nostros liberos, priusquam per scientiam medium explorarent, ac præviderit liberum voluntatis humanæ consensum.

Sed contra: Cum omnis causa debeat esse prior saltem natura & causalitate suo effectu, tantum abest quod sit impossibile Deum obtinere & causare liberum consensum, ac determinationem nostræ voluntatis, per aliquid illam prædeterminans, eamque antecedens prioritate naturæ, quin potius repugnet, & implicet contradictionem, quod aliter eam causet, ac efficiat, quam per influxum prævium, & prædeterminantem. Unde si Deus talem determinationem & consensum voluntatis humanæ, obtineat per scientiam medium, explorantem, ac expectantem circumstantias, occasiones, & opportunitates temporis & loci, & exhibendo concursum tantum indifferentem, & à voluntate creata determinabilem, illum non obtinebit, causando & efficiendo, sed eum expostando, & veluti condicando à voluntate creata: quod multum derogat ejus omnipotencia, & efficacia gratiae, ut enim cecinit D. Prosper in carmine de ingratis cap. 15.

At vero omnipotens hominem cum gratia salvat: Ipsu suum consummat opus, cui tempus agendi Semper adest, qua gesta velit; non moribus illi Fit mora, non causis auctis suspenditur ullis: Nec quod soli patet, curâ officioque ministri Exequitur, familiâve vicem commitit agendi.

Secundò principaliter arguitur, Supposita scientia media de alio conditionato, v. g. de conversione Petri futura, si ponatur in his vel illis occasionibus & circumstantiis, vel potest divina voluntas, statibus adhuc illis conditionibus, velle oppositum, vel non potest id velle? Si possit velle oppositum, illa scientia non erit infallibilis; quia adhuc restabit consideranda voluntas divina, à qua poterit impediri talis conversio, & castigare, evanescere veritas objectiva hujus futuri conditionati. Si vero posita illa conditione, & cognitâ per scientiam medium determinatione voluntatis Petri, conditionate futurâ, Deus non possit oppositum velle, pro illo statu conditionato, diminuta est divina omnipotencia, & libertas divina voluntatis, circa talem objectum, & circa omnes alias combinaciones liberas conditionatas; & aliquid est possibile, & liberum voluntati creaturæ, quod non est possibile nec liberum voluntati divinae: voluntas enim creata, sub illis occasionibus & circumstantiis, prævidetur se determinata ad unam partem, cum possibiliitate & libertate se determinandi ad aliam.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. 154 Dicere aliquid esse, vel fore libelum, & impeditibile à voluntate creata, & non a divina, vergit in præjudicium omnipotentiae, & libertatis divinae: Sed poenitentia Petri, sub illis occasionibus & circumstantiis, in quibus per scientiam medium prævidetur conditionate futura, est libera voluntati Petri, & ab ea impeditilis, ut constat. Ergo si illa non sit etiam libera voluntati divi-

ti divinae, & ab illa impeditibilis, omnipotentia Dei, eiusque libertati derogatur. Sed iuxta principia Adversariorum, talis converio, neque est Deo libera, nec ab illo impeditibilis: Ergo &c. Minor subsumpta probatur. Et in primis quod talis converio, iuxta principia Adversariorum, non sit Deo libera, videtur manifestum, cum illa sit prior omni decreto actuali & exercito voluntatis divinae; & cum scientia media, qua circa illam versatur, non sit libera ex parte subjecti, sed tantum ex parte objecti, ut docent ejus Assertores. Quod etiam illa non sit a Deo impeditibilis, patet ex dictis, & currit argumentum supra positum: si enim posset a Deo impeditiri, posset per voluntatem divinam scientia media falsificari; & sic ante voluntatis decreatum, non erit infallibilis talis scientia, nec necessario competens Deo, sed dependenter a voluntate sua libera. Quare ex positione scientiae mediae, vel diminuitur potentia divina, eiusque supremum dominium ac perfecta libertas, circa res conditionate futuras, aut redditum incerta & fallibilis illa scientia. Concluditigitur (Amice Lettor) & rogote cum Augustino libro 1. operis imperfectum, §. Ne ita de his angustiis exeras, ut fidei caput perdas, quod sive primitus in symbolo confitetur, credere nos in Deum Patrem omnipotentem.

§. VII.

Scientia media attribuit Deo modum concurrendi cum causis liberis, cœcum, & ignorantem, vagum, & indeterminatum.

155 Probatur breviter: Quando Deus cognoscit per scientiam medium, rem sub conditione futuram, debet supponere modum agenti suum, & creaturæ: quandoquidem non potest supponi, nec cognosci res, ut absolutè, vel conditionate futura; nisi supponatur habere omnia, quæ sunt, vel essent necessaria ad existendum; ac proinde concursum causæ primæ, sine quo nulla potest poni actio causæ secundæ, quæ cum sit aliquod ens per participationem, necessariò, & essentialiter dependet ab ente per essentiam: Atqui modus ille concurrendi Dei, presuppositus à scientia media, cœcus est, ac ignarus, vagus, confusus, & indeterminatus: Ergo Scientia media Deo modum concurrendi cum causis liberis cœcum ac ignorantem affingit. Major patet, Minor probatur: Modus ille agenti, est concurrendi per concursum indifferentem, & sine intentione & volitione aliquius actus, & effectus particularis, cum sola intentione generali agendi quod volet creatura, quodcumque illud sit, sive bonum, sive malum, sive amorem, sive odium &c. Sed hoc est concurrendi cœco & ignorantimodo, vagè, & confusè, & quasi in certum, eoque tene modo quod pescatores, qui mitterunt retia in mare, vel in flumen, ignorantes quos pisces apprehendent, & in suis rotibus concludent: an soleas, vel Rhombos, Thynnos, aut Salmones &c. Ergo Scientia media attribuit Deo modum concurrendi cum causis liberis, cœcum, & ignorantem, in certum, & indeterminatum.

156 Dices cum Suarez libro 1. de concursu Dei cap. 15. Decretum Dei de concurrendo cum causis liberis, dirigit per scientiam medium, quæ Deus prævidet distincte & in particulari, quem actum voluntas creata elicitura sit, si in his occasionibus & circumstantiis occurrentibus praebeat illi suum concursum,

A Sed contra: Hic non agimus de concursu causa prima sub sequente ad scientiam medium, sed de illo quem talis scientia in signo rationis ex antecedenti, in Deo supponit, enim sit speculativa, supponit suum objectum, & omnes scientiales dependentias ad illius existentiam requiras, subindeque concursum causæ primæ, seu decretum & voluntatem concurrendi cum causis secundis: Sed modus ille concurrendi, presuppositus à scientia media, est cœcus, & ignarus, vagus, & indeterminatus; quia exhibetur a Deo causis liberis, per vagam quandam, confusam, & generalem applicationem sua omnipotentia, ad concurrendi cum voluntate createda ad quodcumque voluerit, & nullum tunc intendendo aut cognoscendo actum in particuliari. Ergo modus ille concurrendi cum causis liberis, multum derogat perfectioni divinae prævidentiae, quæ non debet tendere ad nostros actus liberos in communione, vagè, & indeterminatè, sed circa illos in individuo, distincte, & in particuliari versari: ut docet S. Thomas 3. contra Gent. cap. 8. ubi impugnat errorem Origenis & aliorum, qui non intelligentes (inquit S. Doctor) qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare posse, absque prejudicio libertatis, dixerunt quod providentia non est de his quæ subsunt libero arbitrio, scilicet de electionibus.

C Confirmatur & magis illustratur haec ratio: Juxta sententiam defensorum scientiae mediae, sunt distinguendi duo modi concurrendi causæ primæ cum secundis: unus cœcus, & ignarus, casualis, & fortuitus, qui presupponitur ad scientiam medium; & nullum intellectus judicium, quo divina voluntas & omnipotentia ad aliquem effectum in particuliari producendum diliguntur, supponit; sed modo quodam vago & quasi in certum, tendit in actus voluntatis humanæ, nimis ad quodcumque voluntas createda elegerit & voluerit: alter vero prudens & sapiens, ac supponens prævisionem scientie mediae, & cum deliberatione & intentione effectus particularis: quo nihil absurdum dici potest, nam iuxta hunc modum dicendi, Deus perinde se habet, ac si quis sagittam ejaculari, aut machinam bellicam vel let displodere per cœcos meatus, dubius quod tendat, quidve eâ viâ attingat, nisi per fenestram exerto capite id exploret: sicut enim talis exploratio & cognition subsequens, non impediret quin emissio illa sagitta, vel globi, modo quodam cœco & ignorantia facta esset, nullumque intendendo scopum in particuliari: ita cognitione & exploratio scientie mediae, non impedit, quin in signo illam antecedenti, modus quidam agendi & concurrendi cum causis liberis, cœcus, & ignarus, vagus, & indeterminatus (utpote sine cognitione & intentione effectus particularis) Deo attributur.

§. VIII.

Scientia media affingit Deo modum cognoscendi ad liberos nostræ voluntatis, conditionate futuros, confusum, & indeterminatum.

Hoc inconveniens & absurdum, manifeste sequitur ex doctrina Adversariorum: docent enim voluntatem nostram, cum eligit hoc objectum potius quam aliud, non determinare seipsum ad hunc numero actum, potius quam ad alium, sed ad hunc numero actum determinari à causa prima. Ita Suarez in Metaphysica dispefect. 5. num. 7. ubi mutat sententiam quam tenuerat in 3. p. Idem repetit disp. 2. 2. lecit. 1. num. 1., & lecit.